

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Rašytoja, už virvelės laikanti skrendančius dujų balionus. Pokalbis su režisiere Agne Marcinkevičiūte

2014-05-30

ŽURNALAS: LITERATŪRA IR MENAS

TEMA: Kinas

AUTORIUS: Dovilė Raustytė

DATA: 2014-05

Naujas lietuviškas dokumentinis filmas „Vienatvės gaudesys“ buvo kuriamas ketverius metus. Visą šį laiką filmo herojė Jolita Skablauskaitė rašė savo naująjį romaną „Žiežulės“. Dabar išvystame ir knygą, ir filmą.

Su filmo režisiere **AGNE MARCINKEVIČIŪTE** kalbasi **DOVILĖ RAUSTYTĖ**.

Režisierė Agnė Marcinkevičiūtė. Nuotrauka iš asmeninio archyvo

Praėjusiais metais po daugybės jūsų dokumentinių filmų pateikėte ir vaidybinį savo debiutą „Vardas tamsoje“. Šiomet vėl grįžote prie dokumentikos.

„Vienatvės gaudesys“ buvo kuriamas vienu metu kaip ir „Vardas tamsoje“, tad to nevadinčiau grįžimu. Mano kūrybinėje erdvėje nėra griežto pasisakymo už tam tikrą žanrą. Pasaulio modelio kūrimo atžvilgiu, žinoma, režisierius vaidybiniame kine turi daugiau galių. Dokumentiniame filme pirmiausia turi kalbėti realus herojus, o tik paskui tu pats, režisierius. Nors aš tuo pačiu principu vadovavausi kurdam ir „Vardą tamsoje“. Laikiausi pozicijos, kad tai yra Renatos Šerelytės knygos ekranizacija. Tokiu atveju privalai gerbti tekstą, negali pernelyg savivaliauti. Romane mačiau daug vertybių, iš jų sėmiausi įkvėpimo ir stengiausi jas išlaikyti.

Jūsų filmografijos sąrašė – juostos apie Justiną Marcinkevičių, Jurgą Ivanauskaitę, Renatą Šerelytę, Romualdą Granauską, Jurgį Kunčiną. Kaip akiratyje atsirado Jolita Skablauskaitė?

Man labai įdomi gotikinė literatūra. Nežinau, kas dar Lietuvoje rašytų šio žanro knygas. Skablauskaitė – išskirtinio braižo rašytoja. Kartą pusseserė mestelėjo mintį, kad reikėtų sukurti filmą būtent apie ją, nes ji yra nežinoma arba žinoma labai nedaugelio. Paskambinau Jolitai, pradėjome bendrauti, susitikinėti. Pati ją iš pradžių ir filmuodavau, nors žinojau, kad filmui verkiant reikia labai gero operatoriaus, gero

garso, geros muzikos. Po tokio starto Kultūros ministerija patikėjo, kad filmas reikalingas, ir sutiko jį paremti. 2013 m. jau su operatoriumi Audriumi Kemežiu, turėdami aiškią kryptį, supuolėme į mažytį 8 kvadratinį metrų rašytojos butą ir ėmėme filmuoti.

Po filmo premjeros iš žiūrovų reakcijų jautėsi, kad tų 34 minučių neužteko. Tai, žinoma, geras ženklas, leidžiantis manyti, kad filmas juos sudomino, neprailgo. Taigi, kodėl savo pasakojimui parinkote trumpą metra?

Žinoma, labiausiai dėl finansinių priežasčių. Tačiau, kita vertus, viso rašytojos gyvenimo juk nepasakosi, kad ir koks jis įdomus. Nesinorėjo kurti biografinio filmo, siekiau tiesiog pristatyti tokią asmenybę jos kasdienybės fone. Nuo pat pradžių žinojau filmo esminius taškus ir jiems išvystyti užteko trumpametražio formato.

Ar per tą laiką, kurį praleidote su rašytoja, pavyko užčiuopti tas jos vienatvės šaknis?

Labai ilgai ieškojau filmui pavadinimo. Iš pradžių buvo variantas – „Jolitos romanas“, nes filmas buvo kuriamas tiek pat metų, kiek ir rašoma knyga. Galbūt jis būtų netgi patrauklesnis žiūrovui nei „Vienatvės gaudesys“, juk žmonės nebenori gilintis į tokius dalykus. Tačiau paradoksas tas, kad šiandien žmogaus vienatvė yra ypatingai aktuali tema. Mes juk ir interviu darome „Skype’u“. Žmonės mažai realiai bendrauja, vis labiau pasitraukia į socialinius tinklus, kuria virtualų pasaulį, kuris ne visada turi sąlyčio taškų su realybe. Jolitos viduje tiek visko kunkuliuoja, kad ji pati yra kaip internetas. Jos vienatvė nuo to net gaudžia. Ir ji nėra nuobodė, nostalgikiška. Joje tiek daug personažų, kad realių žmonių rašytojai net nebereikia.

Dažnai sugretinami Skablauskaitės ir Ivanauskaitės sukurti pasauliai. Tik pastarosios rašytojos knygos yra daug populiareesnės, išverstos į užsienio kalbas. Skablauskaitė jūsų filme sako, kad ji niekada nepataikavo skaitytojui, rašė tai, ką norėjo, todėl yra užmiršta. Ar sutiktumėte su šiuo teiginiu?

Nepritariu jokiems lyginimams, nes kiekvienas eina savo keliu. Iš patirties, įgytos kuriant filmus apie šias dvi moteris, galiu pasakyti, kad Jurga buvo labai visuomeniška. Jei kas nors klausdavo rašytojos nuomonės, ji nepraleisdavo progos ją pasidalyti. Jurga buvo pilietiška, norėjo žmonėms padėti, rodyti pavyzdį, jos visur buvo pilna. Rašytoją, jos pasaulėžiūrą auditorija mėgo, o žiniasklaida tuo naudojosi. Jolita neveda ir nešaukia tautos, jos knygos turi visai kitą paskatą nei Jurgos. Gal dėl to ji ir mano, kad yra užmiršta. Tačiau aš taip nemanau, o statistiškai tai paneigia skaitomiausia metų knyga išrinktas rašytojos romanas „Sado sindromas“.

Kadras iš filmo „Vienatvės gaudesys“ (operatorius Audrius Kemežys)

2007 m. sukūrėte dokumentinį filmą apie Šerelytę, o vėliau ekranizavote jos romaną. Gal galima tikėtis tokios pat situacijos ir su Skablauskaite?

Jos romanai reikalauja didžiulio biudžeto. Rašytojos stilistika tokia vaizdinga ir talpi, kad filmą kurianti komanda tikrai turėtų paplušėti. Jos pasakojamų istorijų esmė yra ne siužetas, o atmosfera. Be to, Algimantas Puipa jau yra sukūręs du filmus „Žuvies diena“ ir „Žaibo nušviesti“ pagal Skablauskaitės kūrinius.

Per premjerą užsiminėte, kad jums buvo itin įdomu kurti filmą apie šią rašytoją, nes tai yra žmogus, kurį drąsiai galite vadinti Menininku.

Filme yra scena, kurioje Jolitos kaimynas rodo jai skelbimą, kad kažkas parduoda dujų balionus. Jis parašytas nesklandžiai, su klaidomis. Tačiau tai netrukdo mums suvokti, kad balionai yra pilni, nes siūlyti pirkti tuščius nėra jokio tikslo. Rašytoja perskaito skelbimą pažodžiui ir tarsi pakabina tuos tuščius dujų balionus už virvučių, jie sklando ore, ir juos laikantis cirko artistas ant vienaračio jais prekiauja... Epizodas atskleidžia, kad Jolita mato kitaip ir kitą pasaulį, o iš jo kyla visai kitas supančios aplinkos, buities suvokimas. Seniau ji net nesirūpindavo, ką ir kada valgyti, dirbo, neskirdama dienos nuo nakties. Dabar rašytoja yra priversta rūpintis savimi atidžiau dėl sveikatos.

Po filmo liko įspūdis, kad jūsų pristatyta rašytoja yra nelaimingas žmogus...

Jos gyvenimas nelengvas, tačiau ją gelbsti kūryba. Po filmo slogumas neturėtų apimti, jeigu žiūrovas patiki kūrybos, kaip savikūros ir tobulėjimo, galia.

Lengviau kurti filmą apie gyvą ar mirusį žmogų?

Visus filmus kurti yra sunku, o kai padarai, tada – lengva. Nėra lengvų filmų, nes viską reikia perleisti per save.

Jūsų santykiai su grožine literatūra, atrodo, yra labai glaudūs. Kokioje knygoje dabar įkištas skirtukas?

Dabar skirtukai yra tik su esamuoju darbu susijusioje literatūroje. Pastaruoju metu, lyginant su tuo, kiek skaitydavau seniau, galima sakyti, visai nebeskaitau. Tiesą sakant, nustojau tai daryti gimus antrajam vaikui. Auginame keturias dukras, tad laiko knygoms nebeužtenka.